

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST. — NO. 1267

Entered as second-class matter December 8, 1927, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL.

24. DECEMBRA, (DECEMBER 24,) 1931.

Published weekly at
2329 W. 26th St.

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

LETO—VOL. XXVI.

REPARACIJE IN VOJNI DOLGOVI POVEČAVAJO ZMEDO

OBVEZNOST EVROPE ZED. DRŽAVAM ZNAŠA NAD 11 MILIJARD DOLARJEV

Vprašanje zlate valute.—Nemčija pred odločitvijo.—

Kapitalizem nesposoben izčrpati svoje interese

Kapitalistično časopisje je dolgo časa po smotrenem načrtu in skupnem dogovoru tajilo krizo, in šele ko se je med brezposelnimi pojavila očitna beda, so priznali, da nekaj ni prav. Naloga kapitalističnega tiska je, da ljudstvo tolaži z upalnimi prerokovanji, zato je povprečen Američan zelo slabo poučen o resničnem položaju. Vzrok temu je nerazširjenost socialističnega in liberalnega tiska.

Dejstvo je, da so Zed. države v ekonomski krizi kakršne bi bilo v takih mejah še nikoli poprej. Nihče ne ve tako dobro, kakor Pierpont Morgan, Thomas W. Lamont, Mitchel in drugi am. mednarodni bankirji, da so Zed. države v ekonomski opasnosti, ki grozi zrušiti stabilnost ameriškega dolarja.

V evropskih finančnih revijah in drugem časopisu se mnogo piše in ugiba o možnosti, da bodo Zed. države prisiljene ukiniti zlati standard svojemu dolarju. Američki vladni krogi, kakor tudi Wall Street, vztrajajo pri trditvi, da ta dejela ohrani dolarju zlato vrednost za vsako ceno. Vsakdo, ki pozna sedanji gospodarski kaos po svetu pa ve, da so tako zatrnila le tonika, s kakršno skušajo merodajni faktorji varovati ljudstvo pred strahom za njihove dolarje.

Že desetletje je preteklo, od kar je minula svetovna vojna. Toda njen posledice tepejo še vse, kar je še včeraj minula. Vrhutega so začeli narodi izgubljati upanje, da bo sedanja struktura, kar znači današnji kapitalizem, sploh v stanju spraviti ekonomske in politične razmere v tok stabilnosti.

Zed. države imajo zdaj do 50 odstotkov vsega zlata kar ga je na svetu. Ena statistika ceni vrednost rumene kovine po svetu na \$11,000,000,000. Zed. države ga imajo za \$4,000,000,000 in Francija \$2,700,000,000. Vsled te neenake razdelitve je bila Anglija pred tedni prisiljena ukiniti zlati standard svojemu funtu sterlingu, ki je vsled tega zelo padel na vrednosti. Angliji je sledila Japonska. Anglija je najvažnejši činitelj v mednarodni trgovini in sprememb v njenem denarnem sistemu je povzročila v marsikateri finančni instituciji velik potres. Okrog 15 držav je že ukinilo zlato bazo svojemu denarju ra-

di pomankanja zlata v svojih blagajnah. Več drugih držav, kot sta npr. Nemčija in Italija, imata zlat standard le po imenu in po milosti zunanjih kreditov.

Iz konkurenčnih nagibov prisika mnogi bizniški interesi v tej deželi na vlado, da odpravi dolarju vrednost v zlatu. V odločujočih finančnih krogih se s tem resno ukvarjajo. Vsi pa se boje panike, ki bi zavladala med ljudstvom, kajti to živi v uverjenju, da ima ves ameriški papirnat denar potkritje v zlatu, kar je kajpada velika zmota.

Okrog 11 milijard dolgujejo evropske dežele Zed. državam in obliki vojnih posojil. Večinoma ne zmagujejo niti obresti. Vse delujejo za popolno brisanje, ali vsaj izdatno zmanjšanje teh dolgov, čemur pa se ameriški kongres trdovratno upira. Bankirji z Wall Streeta, ki so izdali evropskim deželam po vojni nadaljnih šest milijard privavnih posojil, svetujejo, da naj ameriška vlada na vojne dolbove pozabi, da bodo vsaj privatni plačani. Ta nasvet je kongres prošli teden odklonil.

Z vojnimi dolgovi so zvezane vojne odškodnine, katere mora plačevati Nemčija zmagoviti deželi. Dozdaj jih je plačala po svojih cennitvah v skupni vrednosti že več milijard dolarjev. Nemško ljudstvo brez razlike pripadnosti je tega bremenja naveličano in ga bo odvrglo, če ne mogoče zlepiti, sporazumno s prizadetimi državami, pa s politično revolucijo, kakršno propagirajo fašisti.

Francija, ki dobiva od nemške vojne odškodnine največji del, pravi, da se jih lahko zniže le, če ji Zed. države in Anglia sorazmerno znižata dolg. Ameriški kongres v to ne privoli, Francija pa odgovarja, da ne bo privolila v znižanje reparacij, pa naj pride karkoli.

V vsej tej zmedi so prizadeti kapitalistični interesi, posledice pa trpe ljudstva vseh dežel. Kapitalizem medsebojnih gospodarskih diferenc ne more usoglasiti. Vzlič temu se zaveda, da ako razmer ne stabilizira, pride polom, v katerem se kapitalizem spremeni v razvaline. Zdaj ni še nikakoga znamenja, da mu bo to mogoče preprečiti. Tudi ako se ohrani, bo rešitev le kratkotrajna, kajti kapitalizem, kar ga poznamo, svojo zgodovinsko naložo v ekonomskem razvoju dovršuje. Na njegovih ruševinah mora nastati nov red.

Žalostno nazadovanje

Leta 1920 je izračunal dr. Leo Wollman, da je eden ameriški delavec izmed vseh pet petih unije. Od tedaj so unije izgubile več ko milijon članov medtem ko je prebivalstvo naraslo, tako, da je odstotek organiziranih veliko manjši nego takrat.

TOČNO obnavljanje naročnine

je v teh časih "Proletarca" v veliko pomoč.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročnina potekla, poravnajte jo hitro mogoče.

BURNE RAZPRAVE IN NAPADI V 72. KONGRESU

Dne 7. dec. je začel zasedati 72. kongres Zed. držav, na katerega se zanašajo za podporo v eni ali drugi obliku vankojaki interesi. Spodnjo zbornico kontrolirajo demokrati, kajti republikanci so izgubili v teku 25 mesecov nad sto kongresnikov v prilog demokratov. Pravo kontrole kajpada imajo nad obojimi privatni interesi. V torek 8. dec. je bila kongress precitana Hooverjeva poslanica. Javnost jo je napeto pričakovala. Razočarala je najbolj republikance, kar je Hoover v nji dejal, da je treba novih davkov v pokritje deficitu zvezne vlade, ki bo čez leto dni znašal že okrog tri milijarde dolarjev, ni pa podal nihkaj praktičnih nasvetov za rešitev iz krize. V poslanici se je predsednik izrekel proti direktni in tudi indirektni podpori nezaposlenim delavcem. On vztraja, da je brigaza zavade posameznih držav in občin, ne pa zvezne vlade. Dan pozneje sta s finančnim tajnikom Mellonom predložila zbornici svoj načrt za razpis novih davkov. Ako bo sprejet brez večjih sprememb, bodo vsi ti novi davki odpadli direktno na rame revnješega ljudstva. Veliko razburjenja je povzročil med poslanci kongresnik McFadden iz Pensylvanije, član republikanske stranke, ki je v svojem govoru obdolžil predsednika Hooverja, da je prodal mednarodnim bankirjem v interesu Nemčije. Zahteval je, da se predsednikova vsele izdajstva oboži. McFadden so nato silovito napadali demokratje in republikanci. Ta in slični incidenti odvračajo zbornico od konstruktivnega dela. Ob enem se morajo kongresniki in senatorji sprijaznjevati z resnico, da Zed. države v kapitalističnem svetu ne morejo izratiti politiko izolacije. Milijarde ameriškega kapitala v Nemčiji in drugje v inozemstvu je treba protektirati na en ali drug način. Kar se tiče vprašanja brezposelnih v tej deželi, se jim ne zdi toliko važno in se le malo ukvarjajo z njim.

CARINA IN KRIZA VZROK NAZADOVANJU SVETOVNE TRGOVINE

Ameriški trgovski izvoz v druge dežele je mesece novembra znašal 193 milijonov dolarjev, ali blizu 12 milijonov dolarjev manj kakor mesec prej in veliko manj kakor novembra leta 1929. Francija je v prvih 11 mesecih tega leta uvozila za 354 milijonov dolarjev več blaga kakor je izvozila. Njen deficit narašča.

Istotako je zelo nazadovala zunanja trgovina Nemčije. Vse važnejše države na svetu beležijo kritično ravnotežje v mednarodni trgovini. Vzrok je obubožnost množic, katerim so vsled znižanja plač in z nezaposlenostjo vzelci nakupno moč, dalje silni vojni dolgoročni izdatki za militarni razvoj in blazni carinski zidovi.

Kapitalizem je postal tako impotent, da si ne more ozdraviti niti najenostavnnejših hib, katere ga davajo na vseh koncih in krajih. Obljubovali so, da bodo carine protektirale domačo industrijo in delavce, v resnici pa so vlade z njimi le povzročile veliko podražitev gotovih produktov, ljudstvu pa v ničemur ne pomagajo.

HOOVERJEV POMOCNI FOND NE MORE USTAVITI TI PROPADANJA BANK

Ko je predsednik Hoover predlagal ustanovitev posebnega fonda v vsoti poi milijarde dolarjev v pomoč bankam, je zavalovelo po deželi upanje, da je plaz bančnih polomov začen. Nada se ni uresničila.

V državi Massachusetts je prenehalo 15. dec. devet bank, katere imajo nad 58 milijonov dolarjev vlog. Dalje so v proših dneh prenehale s poslovanjem ena banka v Calaisu, Me., 12 v Chicagu in bližnji okolici, ena v Momenceju, Ill., ena v Marionu, O., ena v Sioux Cityju, Ia., ena v Korinthu, N. Y., in Standard Trust banka v Clevelandu, ki ima glasom poročila okrog \$14,000,000 vlog. Val propadanja bank v decembru je bil posebno velik. Zastopnik velikih newyorških bank je dejal na zaslijanju pred kongresniki, da velike banke niso v nevarnosti tudi če Nemčija bankrotira. Nemčija namreč dolguje ameriškim bankam oziroma ameriškim lastnikom bondov nad dve milijardi poleg drugih obveznosti.

Milijone za mornarico

Proračun francoske vlade določa potrošek \$47,840,000 za nove vojne ladje.

v kateri je klub št. 37 vpliven faktor, se zelo zanima sanj. S tem klubom bi v pripravah sodeloval tudi bližnji westališki klub.

Na referendum za sedež zborna gredo tri mesta, namreč Cleveland, Milwaukee in Canonsburg. Glasovanje se prične meseca januarja in volitve delegatov pa meseca marca. Vsak klub JSZ, ki ima do 50 članov, je upravičen do 1. delegata in potem na vseh nadaljnih 50 članov enega delegata več. Do delegatov so upravičene vse organizacije v Prosvetni matici, kot podporni in kulturni društva, slovenski domovi in slične ustanove. Zbor bo trajal tri dnevi.

NAVAL NA UBEGLE KAZNJENCE

Dne 13. dec. je pobegnilo iz federalne jetničnice v Leavenworthu, Kansas, sedem kaznjencev. Nekateri so se skrili v hiši na farmi, katero so obkrožili deputiji in militski, kakor prikazuje ta slika. Tri jetnike so ubili.

BOJI V AVSTRIJI MED SOCIALISTI IN REAKCIJONARI

Reakcija rime fašiste v ospredje.

— Socialistično delavstvo v Avstriji se zaveda resnosti položaja.

V Avstriji podpirajo kapitalistični, aristokratski in klerikalni krogi fašistično gibanje, katerega cilj je vreči republiko, zrušiti socialistično gibanje in vrniti dejelo cerkvi, plemstvu in akademiji.

Kmetje na gornjem Štajerskem so čisto pridobljeni za fašizem, ker jih ima klerikalizem pod komando. Ko so socialisti v Voitsbergu proti fašističnim izvijanjem demonstrirali, jih je napadla četa državnih orožnikov, ki so udri v županov urad in v socialistične lokale, potem pa so brzjavili po deželi, da so "zaplenili socialistični arzenal, v katerem je bila zaloga ročnih granat ter strelnega orožja". V sporu z orožniki je bila ustreljena tajnica socialistične organizacije ter en delavec; šest drugih delavcev je bilo ranjenih.

Poroča v Gradcu, katero so tvorili pristaši fašizma, je oprostila dr. Walter Pfrimerja, poveljnika avstrijske fašistične milice, vzlič dokazom, da je dne 13. sept. skupal strmoglaviti v nekaterih občinah civilno oblast in proglašiti fašistično diktaturo. S tem je kršil zakone republike, kar pa pri fašistih ni kršitev. Trdnjava socializma v Avstriji je Dunaj, medtem ko na delih prevladuje fašizem pod masko klerikalizma in stare habsburške reakcije.

Božično darilo papežu

Papež Pij je dobil iz Amerike v dar devet dragih avtomobilov.

Glasovi iz Našega Gibanja

POLITIKA NASIH DEMOKRATOV IN REPUBLIKANOV V CLEVELANDU

Piše Frank Barbič.

"Samo radi resnice," je naslov članka, v katerem "Am. Domovini" so politični in vedo, da pravi zločinci, stebri zločinskega vala in korupcije, niso v ječah. Oni goljufajo "legalno" in kradejo "legalno". Te vrste veliki zločinci so pravi glavarji ameriškega političnega sistema, kontrolirajo policijske departmete in okrajne prosekutorje izrabljajo v svoje namene prohibicijo, ječe pa polnijo z nerodnimi večjimi tato in graftarji ter z malimi kršilci zakonov. Wickershamova komisija sama potrjuje v mnogih poglavjih svojega — poročila Hopperju. Razmere so tudi dokaz, da ne pretiravam. Tatinska družba se je polastila vseh gostev pod varuštvom svoje legalnosti, milijone in milijone, žena in otrok pa strada in prezeva.

Kadar veliki interesi troši tisočake in stotisočake v podprtjanju kandidatov, ne delajo to iz ljubezni do ljudstva, nego zato, da varujejo svoj tatinski sistem s pomočjo služabnikov v političnih uradih. In kdorkoli izmed teh, ki so v ospredju tekme za župansko mesto bo izvoljen, vemo — vsaj nezaslepljeni vemo — da bo služil v prvi vrsti onim, kateri imajo bogastva — pa naj bo že izvoljen demokrat Miller ali republikanec Morgan.

Rojak Dolčič iz Girarda se jezi na tukajšnja njemu prijavljena lista "Enakopravnost" in "Am. Domovini" radi njune "sramotne politike". Huduje se, ker je v tej čudni politiki napadan celo njegov priatelj Jos. Plevnik, župan "bele Ljubljane" in posestnik rezidence "Rožnik". Dolčič zagotavlja Clevelandčanom, da je Jože Plevnik ugleden rojak.

Kaj se hoče, prijatelj Dolčič, je že tako, da "sramotna politika" ne privzava uglednost. Saj je tudi Vehovec dobil priljeno glasov, torej je bržkone tudi on napreden in ugleden!

Narod? Seveda, v Clevelandu smo narodni in apeliramo na složnost, kadar se lotimo socialistov. Toda v "sramotni politiki" smo pa demokrat in republikanci, pa če je meni ali Dolčiču prav ali ne. Johnu v Girardu priporočam, da naj čita "Enakopravnost" z dne 17. dec. na prvi strani v tretji koloni, kjer bo videl imena slovenskih republikanskih politikov, ki se v "sramotni politiki" tepejo proti slovenskim demokratom. Sledni so za Millerja, in prvi za republikanca Morgana. Oba sta kandidata mašin, in vsakdo, ki ameriško "politiko" količkajo poznava, ve, da kontrolirajo "mašine" demokratske ali republikanske stranke v velikih mestih ljudje, katere imenujemo "veliki zločinci". To, da kradejo in goljufajo legalno, dejstva v ničemur ne spremeni. Na republikanski strani so v omenjeni izdaji "E." navedeni sledči Slovenci: Joseph Plevnik, Janko

RUŠILNA SILA VIHARJEV. — SLIKA IZ ARKANSASA

Kaj je napravil v Texarkanu, Arkansas, tornado, ki je divjal nedavno, pokazuje ta slika. V ospredju so ostanki poslopja družine J. E. Hardina. On in njegova žena sta bila ubita.

Roselj, Frank Oglar, John Buvkovnik, Jos. Fabian, R. F. Grgorich, Vatro J. Grill, dr. F. J. Kern, Jack Pintar, Paul Schneller, Frank Zakrajšek in Joseph Zorman.

Demokratska kot republikanska mašina tekmuje v borbi za plen, ki ga prinašajo politični uradi. Ce ga dobre republikanci, ga bodo oni deležni in bodo oni delili nagrade, od katerih pade kaka služibica tudi med Slovence. Ako zmagajo demokratje, bodo republikanci obizovali prste, ali Slovenci demokratske pripadnosti bodo istotako deležni kakake nagradice v obliki službe. Narod pa ne bi NICESAR pridobil ne v enem ne v drugem slučaju. Ni čudno, da kadar se naši narodni demokratje in republikanci skrejajo, se obkladajo z lažniki in s "sramotno politiko"! Dokler bomo take liste in njihove vodilne luči podpirali, bomo imeli "sramotno politiko", korupcijo, graft in krizo. Namesto častne zavarovalnice bodo dobivali najbednejši med bednimi podporo v obliki miločine in privedejo s sabo svoje prijatelje in znance.

To resnico naj si zapiše v razum tudi čkaški Andrej Kopal, ki je imel zadnjič nekje dopis, v katerem lopa po slovenskih sodruših v tem mestu in se navdušuje za "složno narodno politiko" v metropoli, s katero bomo tudi kaj dosegli! Ena vrste ptiči skupaj leta. Podanik ne more hvaliti socialistov, to je gotovo, niti ne poštene politike, zato propagira tako, kakšno naši demokratje in republikanci sami nazivajo za "sramotno politiko".

SREČNO NOVO LETO!

V božični sezoni so v običaju vočila. Vsem, kateri sem obiskal, vsem, ki so se naročili na list in onim, ki so pri agitaciji sodelovali,

Srečno Novo leto!

Upam, da se snidem novono z vsemi in v boljih razmerah. Kajti mi si boljše čase ne bovočimo, nego se zanje tudi bomo.

ANTON VIČIČ, potovalni zastopnik "Proletarca".

Zanimiv del "Proletarca" so dopisi. Pristopite v krog naših dopsnikov ter sotrudnikov tudi vi.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

KLUBOM IN DRUŠTВOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

V LORAINU, O.

Piše ANTON VIČIČ.

Lorain je mesto ob jezeru Erie blizu Clevelandu. Glasom zadnjega ljudskega štetja ima nad 44,000 prebivalcev. Odvisni so od obrata industrije, kar kor v vseh drugih mestih v tej državi.

Slovenska naselbina v Lorainu je precejšnja. Ima svoj Narodni dom — veliko in lepo poslopje z moderno dvorano, v kateri je prostora za kulturne in druge prirede, toda je v temenam le malo porabljan. Imajo tudi župnijo in naselbina v splošnem je smatrana za pobožno. V nji so društva raznih naših podpornih jednot in zvez, ali v kulturnem oziru niso posebno aktivni. O tem več v prihodnjem dopisu iz Loraina.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

SILVESTROVA ZABAVA

kluba št. 1 J.S.Z.

**NOVA CERKEV SV. VIDA,
VISOKI VERSKI DAVKI,
DELAWSKI DOM ITD.**

Piše Anton Vičič

(Nadaljevanje.)

Na drugi strani Newburgha (oni pravijo temu delu "na Jutrovem"), v novem delu mesta, so si naprednejši elementi zgradili Slovensko delavsko dvorano. To je njen uradni naziv. Tudi to je lepo poslojje z lino dvorano in drugimi sobami ter odrom. V nji so svedno gojili kulturne aktivnosti in nedvomno bi njihovo delo izborni uspevalo, če se ne bi župnik zbal za bodočnost svoje fare. Duhovnika Oman in Gnidovec sta vsled te bojazni začela delovati za okupiranje delavske dvorane po verskem vplivu. K temu mu je pripomoglo več incidentov. Ko se je julija t. l. poslovil iz fare Rev. Gnidovec, so mu priedili odhodnico, pri kateri bi imelo sodelovati tudi pevsko društvo "Cvet". Pravijo, da je bilo pritegnjeno v spored po stranskih potih. "Cvet" je bil dotedaj smatran za nepristranski pevski zbor. Glavni stan mu je v del. dvorani. Zaradi tega sodelovanja pri odhodnici duhovniku se je pojavi v zboru oster spor med fari prijaznimi ter svobodomisličimi člani. Posebno so nasprotovali oni, ki so ob enem članu kluba št. 28 v Newburghu. Zbor "Cvet" je pod vplivom pravimenovanih sodeloval na odhodnici vseeno, kar je zelo podnetilo sovraštva, katerih ne manjka med tukajnjimi rojakmi. Zbor bi imel sodeloval tudi na eni priredbi kluba št. 28, ampak ni nastopil. Prepred med obema strujama se je širil. Kmalu za tem incidentom so istotako s postranskimi načinim brez vednosti direktorija, uvedli v Delavski dvorani brezplačno poučevanje krščanskega nauka. Predsednik domove uprave sodrug Joseph Lever se je vsled tega samostalnega postopanja razhudit, toda župnikova struha je imela premoč, ker bi si drugače ne upala s tako aneksijo. Sklicana je bila seja delničarjev, ki je po burni razpravi zaključila, da naj ima fara za poučevanje veronauke dvorano brezplačno na razpolago. Pojasnjevali so mi, da je domov tajnik še par dni pred sejo prodajal tajno delnice, česar ne bi smel. Prodajal jih je faranom, da bi imeli sigurno večino na občinem zboru. Ta boj je imel za posledico veliko postritev razprtij. Brat je izginal brata ponoči iz stanovanja, ker je "držal z mapredno strugo". S. Leverja so istotako zelo obsovaržili.

Leverja so na tričarsi način črtali tudi iz društva "Na Jutrovem" SNPJ, katerega je pomagal ustanoviti. Vsled brezposelnosti ni mogel plačevati prispevkov. Upravni odbor mu je bil v oporu enkrat v poravnjanju asesmenta in istotako federacija. Ker pa dela še ni dobil, je končno vprašal društvo, da ga zabeleži med pasivne člane. Mesto tega so ga črtali. En vir trdi, da ga je črtal samostalno društveni tajnik, ker njegov nasprotnik. Upam, da se s. Lever obrne na toza-

"Prisega o polnoci" bo vprizorjena v Canonsburgu

Canonsburg, Pa. — Dne 10. jan. ob 2:30 popoldne vprizori tukajšnji dramski klub "Soča" znano dramo "Prisega o polnoci". Ima 4 dejanja. Spisalo je Manica Komanova. V nji nastopa do 30 oseb. Lepi fante, brhka dekleta in sivilski starčki in starke. Čuli boste v tej igri tudi lepe narodne poveke. Ta igra ni kak zmazek, nego dobro zamišljena drama, ki mora zadovoljiti igralce kakor avdijenco. Igralci se vztrajno vadijo, da jo vprizore čimbolje. "Soča" je imela že mnogokrat napolnjeno dvorano in tudi sedaj bo hvaležna, ako ji občinstvo na enak način izreče naklonjenost. Kulturno društvo je vredno vaše opore. — John Koklich.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angličkem in Nemškem jeziku.

Naša posobnost so tiskovine za društva in tegovca.

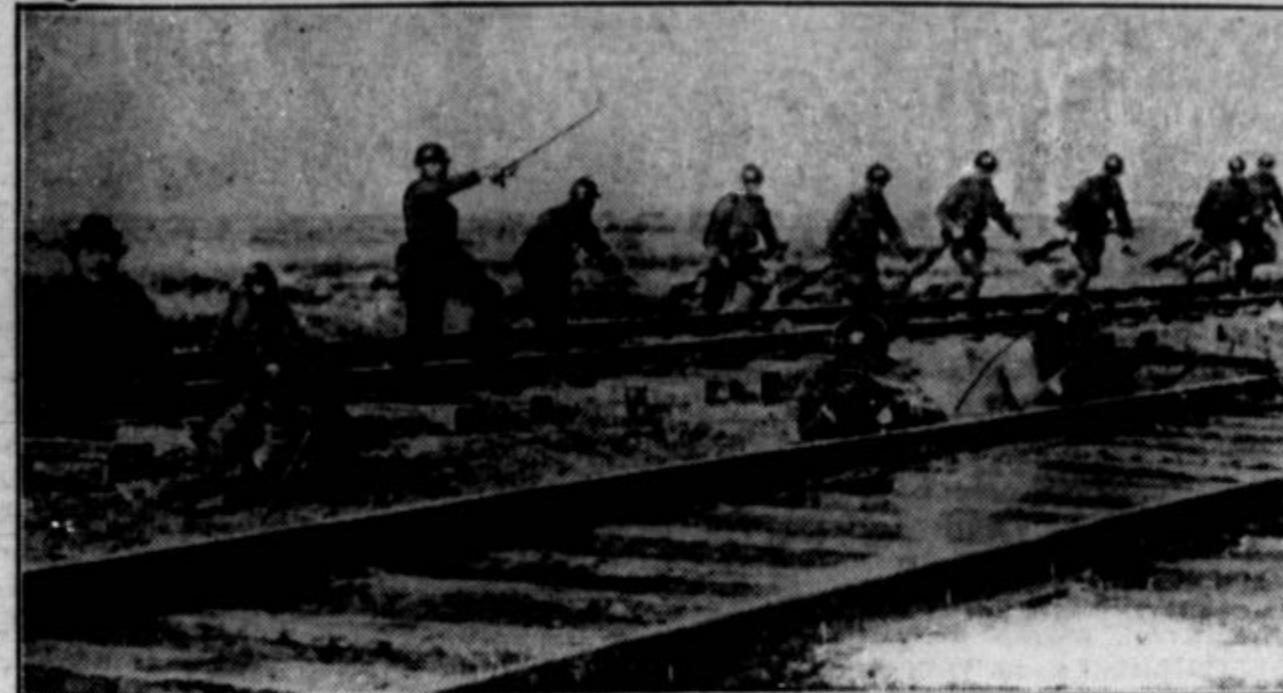
V četrtek 31. decembra
Lawndale Masonic Temple
W. 23rd St. in S. Millard Ave.

IGRA J. KOCHVARJEV ORKESTER

Vstopnice v predprodaji 35c. — Pri blagajni 50c

VSI DOBRODOŠLI!

MANDŽURIJA ŠE VEDNO V VOJNEM STANJU

Vse konference za odpravo vojnega stanja v Mandžuriji niso izdale. Liga narodov, v kateri dominirajo imperialistični vplivi, ni dosegla ničesar in iz istih razlogov tudi vlada Zed. držav ni poskušala z odločno takto prepričati Japonce, da naj nehajo z okupiranjem Mandžurije. Na Kitajskem je proti Japonski in drugim velesilam veliko ogroženja, toda država je kljub svoji ogromnosti brezmočna. Predsednik kitajske vlade Čang-Kajšek je moral pod pritiskom množic v Nankingu in drugih kitajskih mestih odstopiti. Dolže ga, da je bil v nastopanju proti japonski invazijski premalo energičen. Na slike je oddelek japonskih vojakov v napadu na demoralizirane kitajske čete v Mandžuriji.

NOVI ODBORI KLUBOV JSZ

Novi odbor kluba št. 27.

Cleveland, O. — Odbor kluba št. 27, kateri je sedaj najjačji v JSZ po številu članov in članic. Imajo trdno upanje, da se razvijejo v prvo vrstno zbor.

V prilog reakciji je, da ima

med seboj mnogo sposobnih moči z velikim vplivom med na-

dom — seveda narodu v škodo.

Na tej strani pa so prole-

tari, med katerimi pa v bojih

velikokrat primankuje takta,

vsled česar se mlačneži in tak-

zvani neutralneži nemalokrat

obrnjejo na nasprotno stran. V

govoru, debatiraju in taktiki

potrebujemo neprestano šolo,

če hočemo biti kos močnemu

nasprotniku. Treba je namreč

upoštevati, da ima ta nasprotni-

ni med sabo duhovnike, veliko

trgovcev in drugih boljše si-

tuiranih rojakov, in to masi u-

gaja. Prija ji, da ima gospode

med seboj, ali da jim lahko po-

maga. Če ne bi bilo tega raz-

merja, bi slovenski Cleveland

ne potrošil toliko za nazadnja-

što kakor potroši. Nalože, ki

jih imajo naši sodruži v Cleve-

landu, so torej ogromne.

(Konec.)

kar; Fr. Barbich in Frank Michel, organizatorja. Nadzorni odbor: Ivan Jontez, predsednik; Fr. Dacar in Matt Zubukovic.

Prosvetni odbor: Jos. A. Durn, Ivan Jontez in Frank Barbich.

Zastopnika v City Central odboru, Jos. F. Durn in Louis Zgonik. — Zastopnika med klubom št. 49 in 27, John Lokar st. in Andy Bozich.

Poročevalec

S seje kluba št. 37

J. S. Z.

Milwaukee, Wis. — Redni seji kluba št. 37 JSZ, dne 10. marca je predsedoval John Ermene. Pristopili so trije novi člani.

V klubov odbor za bodoče leto so bili izvoljeni tajnik-blajgnik Frank Poličnik (izvoljen ponovno); zapisnikar Joseph Ule; v nadzornem odboru so Tesovnik, Salomon in Alpern. Sodružica Shular in sodrug Alpern sta organizatorja. V City Central Committee je bil izvoljen za dodatnega člena Mike Shostarich. V komite inspektorjev in volilnih klerkov, ki imajo zavzeti mesta na voliščih na volilni dan, so bili izvoljeni Poličnik, Shostarich in Alpern.

Odbor kluba št. 31.

Imperial, Pa. — Klub št. 31 ima za bodoče leto slednji odbor: tajnik-blajgnik Frank Augustin; zapisnikar Alojzija Perper. Organizatorji, Frances Trusnovic, Margaret Jamnik in Frank Perper. Nadzorni odbor, Katarina Vidrich in Zofia Jamnik. Zastopnik Proletarca, Fr. Perper.

Odbor kluba št. 49.

Collinwood, O. — Klub št.

49 ima za leto 1932 slednji odbor: Louis Zgonik, tajnik-blajgnik; Max Slanovic, zapisni-

ta namen je izvoljen publicijski odbor treh članov, v katerem so Vidmar, Ambrožič in Ule.

Klub se je izrekel za stališče, da naj ne dobi od Prosvetne matice iger ali drugih tiskovin nobeno društvo, ako ni včlanjen v tej ustanovi. V ta namen klub št. 37 priporoča, da naj glavni tajnik Prosvetne matice isči informacij pri tajniku lokalnega kluba.

Klub št. 37 je sprejel rezolucijo, s katero se izreka za zakonito vpeljavo 6-urnega delavnika pet dni na teden z plačjo za osem ur, kakor je bila v veljavu julija 1929. To rezolucijo se izroči poslancu Ermencu, da jo predloži zaenzo z drugimi legislaturi.

Joseph Ule.

Po Clevelandu

Cleveland, O. — Dne 4. decembra se udeležil seje kluba št. 27. Razni funkcionarji in odborniki so poročali o klubovih aktivnostih, ki so res velike na vseh poljih. Jubilejna slavnost "Zarje" je imela nad tisoč dol.

Kako izdelate pristni grozdni sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO"
SPISAL

Bohuslav Skalicky.

(S 85. slikami.)

Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdjem.

Cena \$1.75

Naroča se v

KNJIGARNI

PROLETARCA

3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 Juneau Ave.

MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"

angliški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročna: \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevanje angliški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi. Naročno znači sprejeme "Proletarca".

dohodkov, čistega prebitka pa je približno \$350.

Po končanem dnevnem redu sem apeliral na navzoče, da naj z agitacijo za razširjenje Proletarca nadaljujejo. Posebno naj skrbe, da bodo sedanji naročniki obnavljali naročnino. Povedal sem, da v tem oziru od s. Antonja Jankoviča veliko pričakujemo. O stanju števila naročnikov in njihovih obveznostih naj poročajo in razpravljajo na klubovih sejah. Clevelandska naselbina je obsežna in številna. V nji je za našo agitacijo neomejeno polje. V naših aktivnostih se na lokalne liste ne moremo zanabati. Samo naš tisk je zanesljiv in edino ta je vreden delavčeve podpore. Dokler pa bo delavec imel eduno idejo, da je treba naročati tudi "druge" liste, je on kriv, da je sovražnik močan in naše gibanje slabotno.

V enakem smislu sem apeliral na seji kluba št. 49 in št. 28. Ena se je vršila dopoldne in druga popoldne. Na seji kluba št. 49 so izvolili tudi tri organizatorje, katerih naloga je delovati za ustanovitev kluba JSZ na Euclidu.

Klubi št. 49, št. 28 in 28 imajo posebne zastopnike ali poslanike, ki se bodo medsebojno udeleževali sej, tako da bodo vsi klubovi o delu drug drugačno poučeni. Posledica tega bo tudi boljša kooperacija.

Seja kluba št. 28 v Newburghu je bila zelo zanimiva. Uverila me je, da bo ta klub v bodočem zelo napredoval. Boji v naselbini se naše sodruge vzpodbudili. Tudi mladina prisposta in v kratkem ustanove mladinskih odbos.

Odbor kluba št. 28 je sledil: tajnik-blajgnik Fr. Hribar; zapisnikar Peter Segulin; organizator Anton Zeleznič in Jos. Lever. Nadzorni odbor: Frank Siskovich, Joseph Gerk in Anna Zajc. Za delegata strankine konvencije v Ohiu,

Peter Segulin. V City Central odbor so izvoljeni Anton Zeleznič in Jos. Lever. Zastopnika za posecanje sej klubov št. 27 in 49 sta P. Segulin in Jos. Lever. Mandat za organizatorje mladinskega odseka imajo Jos. Lever, Zeleznič in Lever ml.

Vsi ti klubni imajo dobro članstvo, katere svoje aktivnosti smotremo širi. Anton Vičič.

Zelodčno zdravilo

popularno kot skala

"Chicago, Ill., 2. nov. 1931.
Mi smo rabili

Trinerjevo Grenko Vino

zadnjih 25 let. V slučaju želodčne nerdenosti, glavobola in nervoznosti ga imamo raje kot katero drugo zdravilo. In če bi živel 100 let, ne bomo prenehali rabiti ga. Vaša, Frank in Barbara Vrhel." — Sazno, najboljša zdravila dosežejo to stopinje popularnosti. Trinerjevo grenko vino zasluži to. Je drugačno in boljše od drugih želodčnih zdravil. Očisti vodo, ter vredno delavče podpore. Dokler pa bo delavec imel eduno idejo, da je treba naročati tudi "druge" liste, je on kriv, da je sovražnik močan in naše gibanje slabotno.

PROLETAREC

List na interes delavskega ljudstva.

Izjava vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, III.

Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zveze

MAROČNINA na Zodinjeno državo in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.—
Ekonomiko: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokodaji in oglaš morajo biti v našem uradu najpoznej do pondelka popoldne na priobčitev
v številki tečedega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months
\$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One
Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC
8030 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

BOŽIČ 1931

Leto 1931 nudi kristjanom po vsem svetu žalosten božič. Nameč tistim kristjanom, ki so za svoje preživljvanje odvisni od dela za plačo, in ti so v ogromni večini. Ostalim ni sile. Mnogi si za takozvana božična darila že vedno lahko privočijo milijon-dolarske jahte, razkošne limuzine in karkoli drugega more kupiti denar.

Tisoče in tisoče mater v teh praznikih plaka, ker ne morejo nuditi malčkom nikakega veselja na božični praznik. Mizerija je med njimi trdovraten gost, ki se ne umakne. N oben policaj ga ne more izgnati.

Staro krščansko-geslo "mir ljudem na zemlji" je tudi letos ponavljano tjavendan, kajti krščanski narodi trošijo mnogo nad polovicu vseh dohodkov v pripravah za klanje. Kristjani zoper kristjane.

V tak božič mi ne verujemo, četudi je tradicija tako močna, da zaeno z drugimi ponavljamo božična voščila. V mislih pa imamo božič, ki šele pride, božič prerojenja človeštva, kakršen bo mogoč le pod socializmom.

Lepota ima prednost

V dnevnih listih v malih oglaših (want-ads) iščejo gospodarji, ravnatelji in drugi uradniki raznih kompanij klerkinje, toda navadno označujejo, da naj se priglasijo le take, ki so mlade in lepe. V čikači "Tribuni" je bil med drugim slednji oglas: Služba za dve privatni tajnici. Priglasijo naj se le take, ki imajo v tem delu skušnje in so izredno atraktivne."

In drugi oglas:

"Rabim stenografsko. Mora biti lepa in prikupna."

Starem plešastim gospodom in razuzdanim ravnateljem ni le za to, da imajo sposobne klerkinje, nego zahtevajo tudi, da so lepe, in da se ne upirajo preveč, kadar jih ta ali oni predstojnik povabi v kabaret, v hotel ali v apartmet. Katera se uda, si s tem zasigura izredne dohodke, kajti redna plača je majhna in v uradih hočejo, da so dekleta atraktivno oblečene. Razni šefi, starci ravnatelji, superintendenti in drugi višji gospodje so steber današnjega sistema in ob enem glavnih gojteli prostitucije. S svojimi metodami so primorali stisoček deklet, da se jim prodajajo, ali pa morajo na cesto in v bedo.

Duhovniki in politika

Duhovniki vseh konfesij v Ameriki zatrjujejo, da so nepolitični, a večinoma vsi so na svoj način aktivni politiki, eni v raznih reformističnih organizacijah, drugi v suhaški propagandi, tretji v svojem boju za iztrebljenje nauka o evoluciji, eni za omejitev ali odprav zakovon, ki dovoljuje razporoke, nekatere so za drastične postavke proti kontroli porodov itd. In večinoma so aktivni tudi v "protirdeč-karski" politiki.

V Readingu, Pa., so nedeljo pred volitvami prošlega novembra imeli vsi duhovniki v cerkvah pridige proti socialistom. Pozivali so volilce, da naj oddajo svoje glasove za koalicije (republikanske-demokratske) kandidate ter porazijo socialistično administracijo.

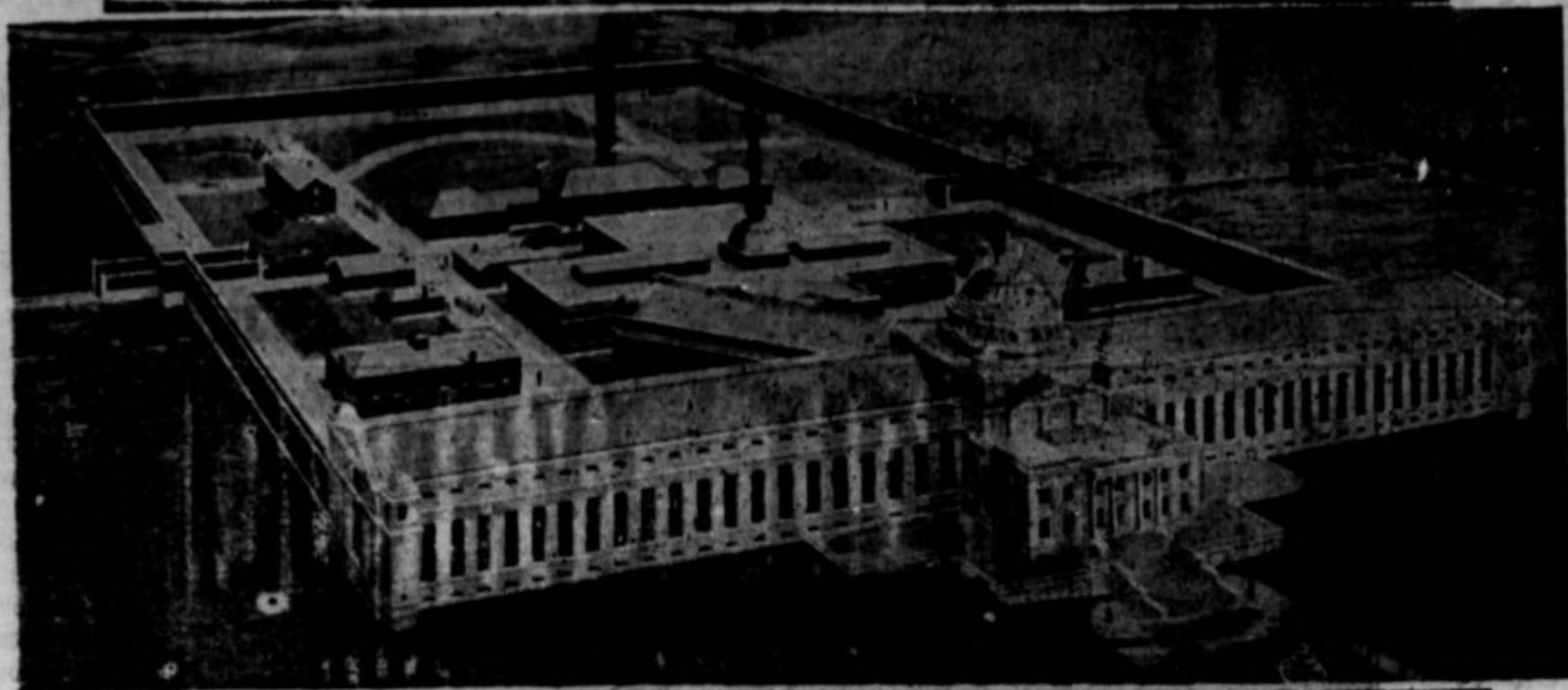
Rekli so, da bo to Bogu všeč in v čast... Kapitalistična večina je znašala dobrih tisoč glasov.

Socialisti v Readingu pravijo, da so jim jo prizorili duhovniki. Na povelje kramarjev v templju so izrabili svojega Boga, da z njim ostrašijo nevedne in jih prisilijo glasovati za sistem, ki povroča izkorisčanje in ki je kriv razmer, kakršnih ni Sodoma in Gomora nikoli poznala.

Sram jih je resnice

Oprode konzulskih propagandistov se zavedajo svojega hlapčevskega posla, zato ga zakrivajo s patriotično plahko, ki pa je redka in ne more zakriti njihove breznačelne načote.

POGOŠTI IZGREDI IN POBEGI V AMERIŠKIH JEČAH

IVAN JONTEZ:

OB POL DVANAJSTIH

(Letošnje poletje, ko sem se nahajal v stari domovini, sem bil naprosto, naj napišem kaj za kolegar Cankarjeve družbe. Seveda o Ameriki. Napisal sem članek pod zgornjim naslovom ter ga izročil s. Taipi, s pripomo, da ne verjamem, da bi šel skozi cenzuro. "Zakaj ne?" me je vprašal. "Zato, ker resnica v oči bode in tega vas nasilni rečim ne prenesete." Moja napoved se je uremčila: moj članek ni prišel v kolegar. Zakaj, sem brez težave uganil, ko sem zvedel, da je kolegar Cankarjeve družbe urejeval—državni pravnik v Mariبورu. Takšni članki današnjemu jugoslovanskemu režimu ne ugađajo, zato ne smejo priti v tisk. In to klub "svobodi" tiska in govorja, ki je "zajamčena" državljano Jugoslavijo v ustavi—ki je, nimo gredo rečeno, navadna farša. To vedo najbrž že tudi vrabc na strehah, ki so skorogotovo pametnejši in značajnejši od nekaterih naših rojakov v Ameriki, ki se po hlapčevsko klanjajo režimu, ki tlači na rod v Jugoslaviji. Gotov sem si namreč, da se vrabec, kater je majhen in šibek, ne bo nikdar klanjal in prilizoval jastrebu, ki mu je požrl brata in jih grozi še vec raztrgati.)

Povabljen sem, da napišem kaj za kolegar. O Ameriki. O dejeli dolarjev, v kateri je po mnemu mnogih ljudi, ki je ne poznamo, vse mogoče, kjer, milišio, se človek lahko nabere denarja kot berač uši in prav tako zlahka. O dejeli finančnih v industrijskih mogotev, ki so bili včeraj še berači, danes so pa milijonarji, o dejeli filmikih zvezd, Caponejev, cowboyev in vseh mogočin in nemogocin stvari. Toda snov je preobčirna, da bi jo mogel obdelati v nekaj kratkih odstavkih, treba bi bilo cele debele knjige za to. Zato se bom omenil na pojasnilo, da Amerika ni nobena obljudljena dežela in da je boj za obstanek tam težek, krut in brezobziren kakor domovina. Sorodniki pač, a še ti mnogokrat le dokler so prihajali—dolarji... (Tega jih niti zamerili nismo, če, saj ne vedo, kako težka je za dolarje v Ameriki.) Da je treba navezati tesneje stike med domovino in izseljenci, na to se tedaj ni mislilo. Mi sami nismo utegnili misliti na to. Boj za obstanek je bil trd in krut in vzel je mnogo trdega dela, trpljenja in požrtvovalnosti, predno smo se čvrsto usidrali v svoji novi domovini. Če smo se pri tem čezdalje bolj oddajevali od svoje stare domovine ni to naša krivda. Dolgo, zelo dolgo smo stali z eno nogo v domačih krajinah, hrepneli po domačih poljih, logih, livadah in gorah in ta plamen koprjenja je le počasi pojmal. Ampak pojmal je... Nikogar ni bilo, ki bi bil hotel prilivati novo olja... Tako je prišlo, da so nazadnje ostali, še spomini, ki pa so močno obledeli in niso več dosti privlačni...

'Jaz bom rajši pisal o ameriških Slovencih, o tisti peščici priseljencev, ki bodo kmalu vtonili v ameriškem morju. Bodu, pravim, ker morajo. Zakan, ki je zapri vrata novim priseljencem, je naša smrtna odsoba. Stari priseljenci se drug za drugim zvrčajo v grobove, mladina pa ni več naša; amerikanizirana je in pozna samo, eno domovino: Ameriko. To je hladno dejstvo, ki se ne da pobiti. Z zadnjim starim priseljencem bo legla v grob, tudi ameriška Slovenija. Dan pogreba se bliža in nihče ga ne bo odvrnil. Naša narodna smrt se je domovina spomnila, da prav za prav neznansko ljubi

Wickershamova komisija je v svojem poročilu predsedniku Hooverju navedla med drugim hibe, katerih se uprave ameriških zaporov drže kakor kloči. Ena teh je korupcija. Jetniki, ki imajo za seboj vpliv in denar, imajo vse prednosti neglede na njihov karakter ali zločin, radi katerega so bili obsojeni. Drugi, ki nimajo s čem podkrovati in nikogar, da bi s ranje zavezeli, morajo delati toliko bolj in le na najslabših delih. Golufani so na vseh straneh. To stanje je v prošlih letih povzročilo velike izgredje jetnikov v državnih in tudi v zvezničnih jetničnicah. V Ohiju, Coloradu, Illinoisu, New Yorku in drugje je bilo v apadilih med upornimi arrestanti in stražami ter milico mnogo ubitih. Največ žrtev je povzročil požar v ohijski državni jetnični.

13. dec. t. l. je pobesnilo iz federalne ječe v Leavenworthu, Kansas sedem jetnikov. Beg iz tega zapora ni lahka stvar.

Ubežniki so se veselili svobode le malo časa. Posebne straže in milični so jih kmalu zasledili skrite na farmah in ustrelili, tri pa so privredili nazaj v zapor. Enega izmed teh so nevarno ranili. Zadnjega so ujeli pozneje v zelo izmučenem stanju. Star je nad 65 let. Na sliki so poslopja Leavenworthske jetničnice, ki je slika iz zraka. Dasi je bila zgrajena le za 1,800 jetnikov, jih ima glasom poročil sedaj okrog 4,000, kar povzroča matranost in vselej tega jetnikom je večje neprjetnosti. Največji odstotek tvorijo kaznjenci, ki so bili obsojeni radi prohibicije. V Leavenworthu je bilo posebno med vojno tudi mnogo političnih jetnikov.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

"Slovenec" je dne 15. junija 1878 slikal socializem kot svetoven greh in še zadovoljno konstatiiral: "Se ve, da se še niso mej našim milim slovenskim narodom nikjer prikazale kakšne bolj očitne socijalistične namere, ker on je trdno vdvan katoliške cerkvi in liberalizem le malo nanj vpliva." Vendar je nagašal že tudi on, da se splošni revščini ne bo moglo drugače v okom priti, kakor z industrializacijo, kateri pa so se od strani vladajočega režima še stavile različne zaprake: Pri nas pomanjkuje podvetzenega duha in kapitala... Z brezstevilnimi paragrafi in pogoji je že začetek vsakega podjetja otezen." A isti list je že opazil, da sili ljudstvo splošno v tovarne. Iznašel je samo kuriozni recept, kje se naj grade tovarne, da delavstvo ne bo zapadelo nevarnemu socializmu: "V tovarno drvi vse, staro in mlado za neizdatno plačo, poljedelstvu pa pomankuje rok... Večina krepkih delavcev tek v tovarno služit si tam, se ve da z manj trpljenjem ko na polju, 80-60 novecev na dan... Na nerodovite kraj, na Kras s tovarnami, tam so na svojem mestu, tam bodo obrodile, in ne bodo imele nasledkov, kakor jih imajo zdaj, tam ne bodo porodile socializma, ampak zadušile."

XII.

Preganjanja socialistov.

Evropa se je medtem precej izpremenila. Berlinški kongres, okupiranje Bosne in Hercegovine, orientacija Avstrije na vzhod, — prehod vseh držav k varstveni carini, pomirjenje med državo in cerkvijo, propad liberalizma, nemoč in obup proletarijata — vse to je bilo koton nalašč za nastajajočo reakcijo.

V avstrijskem parlamentu so se združili zastopniki fevdalnega plemstva in cerkve, klerikalni kmetovi in seveda vseh onih, ki jih je klerikalizem vodil (glavno Slovenci in v prvih vrstih Slovenci). Vladajoči so sovražili na vso moč liberalno buržauzijo, ker so se je bali, zato so forsilirali volilno reformo (l. 1882), politiko srednjega stanu in pa vojensko pridigani krščanski socializem. L. 1883 se je vrnila prva anketa za delavsko varstvo in z njuo se prišla na dnevni red najrazličnejšega delavskega vprašanja. V VI. oddelu obretnega reda se je uvrstil 11 urni delovnik in nedeljski počitek. Postava od 17. junija 1883 je vpeljala obrtne inšpektorje in pojavitve so se predlogi za uvedbo bolniškega in nezgodnega zavarovanja. Seveda ni bilo to iz prijateljstva do delavstva, ampak za orožje proti obsovraženemu liberalizmu.

Med delavstvom so se nasprotja (radikalni in zmerni) zelo poostriali. Delavsko javnost sta okupirala Avstrija in Londona prihajajoča časopisa "Freiheit" in "Autonomie". Zlasti je Mostova "Freiheit" bila bila silno razširjena in priljubljena. Most jo je zajadril v anarchizem in z njim je šla tudi "Freiheit".

Med dunajskimi delavci je takrat po ustanovitvi "Socijalista" bil tudi zelo razširjen list "Zukunft", ki ga je urejeval Jožef Peukert. Vlada je gibanje zelo preganjala. V l. 1880 je bilo izrečenih sodb na 6 let zapora, 5 in pol let ječe — vse radi razširjevanja prepovedanih tiskovin ali vsled udeležbe pri tajnih družtvih. Delavci so bili vsled odsodb silno razburjeni. "Die Zukunft" je pisala: Nobene reforme ne maramo nobenega boja za volilno pravo. Organizacije so nepotrebne. Edinstvo vstaja za popolno osvoboditev je na mestu in naš program. — List zmernih "Die Wahrheit" je pa povdral potrebu socijalnih reform, ki že lahko precej izpremeni današnje bedno stanje, predvsem pa je zahteval potrebo splošne volilne pravice in pozitivnega dela v strokovnih družtvih.

Odsode za raširjenje socijalističnega tiska in dela med delavci so bile čim bolj krute. Sledila so potem seveda taka dejanja, ki so vladu še bolj vzpodbudila, da je nastopila s takozvanim Sozialstengesetzom. — Preganjanja so bila seveda po celi državi. Tudi v naših krajih.

Strašno pogorišče je predstavljalo takrat avstrijsko delavski gibanje. "Z vrvo, ječo, z zapori in odgovornimi vozovi je vlada uničila socijalizem, v krvi in solzah je utopila nade delavskega razreda in v celicah zaporov je onemelja glasnike gibanja," — tako piše dr. Renner o tej dobi.

Vlada je delavsko gibanje silno preganjala. Hotela je delavce s tem odvrniti od socijalističnih idej, dosegla je seveda prav nasprotno. Vsaka brutalna odsoda je povzročila učenje radikalnih elementov, kajti ljudje so si dejali: kaj pomaga mirno delovanje, ko pa je vse zastonj — zapro te, mučijo te, in odsode mladih idealnih fantov v grozne samotne ječe, ki so ubile dušo in telo, so skoro potrjevale ljudsko mišljenje. Zaupanje delavstva v uspeh postavne borbe proti nezakonitim družtvam in njenih organov, je seveda polagoma izginjalo. Argumentacije zmernega delavskoga lista "Gleichheit" so se delavci samo smejni. Iz gesla "s prosveto k svobodi" so se norčevali, pač pa so silno cenili novo geslo: "z revolucionjo k svobodi".

(Dalje prihodnjic.)

Laval je moral mnogo pojasnjevati

Francoski predstoj Pierre Laval je moral na povratak iz Amerike mnogo pojasnjevati posebno na zahteve oposicionalnih poslanec, ki so ga interpretirali v zbornici. Vidite ga pred govorilno tribuno v parlamentu, ko tolmač, da ni Hoover objubil ničesar, kar bi ogrozilo francoske interese. Obisal ni imel začetnega posledic. Odnošaj med Francijo in Nemčijo se poslušajo, med Italijo in Francijo isto. Francoska banka je vložila velikanski sestav rezerv utrpelja mnogo milijonov ligube, največ vlad padca funta Sterlinga. Francoska vlada je parlamentu predlagala, da ji država prisloči na pomoč s sto milijoni dolarjev, kar je zbornica po volumni debati odobrila. Svet je pač že ves v ekonomskih in političnih viharijih in nihče ne ve, kako in kdaj bodo ponahali.

IV. VUK:

SKOZI OKNO VLAKA

(Mimobežni vtiči in epizode z mojega potovanja.)

(Nadaljevanje.)

Na Stolnem trgu se križajo ceste. Proti zapadu pelje Porta Ferrea, a proti vzhodu Porta Argentea, hodnik palače, ki so danes ulice. Porta Aurea — zlata vrata, so bila vrata palače, skozi katere se je vozil Dioklecian iz Solina. Tu je cesta, ki je že deloma obokana, ker je severni del palače delila dve četrti ter je končala v peristilu. Zgoraj te ulice so bili zapadne prostori za dvorne služe — sušnje ženskega spola, ki so oskrbovalo garderobo cesarja in njegovega dvora, dokim so bili južni prostori moške služenčadi.

Prišli smo na Gospodarski trg. To je že novo mesto. Izvoščaki so nas pozdravljali.

11. "NA MARJAN."

"Oglejmo si Split z gore," je rekla gospa Marija, "kot odziv pozdravu izvoščkov. Po ulicah ga ne vidimo. Dioklecian smo pa že itak videli."

Ali izvoščka nismo vzeli, vzel smo avtomobil. Cenejše nam je prišel in hitrejše je vozil — mi smo pa moderni ljudi in živimo hitro.

Ta "gora" je visoka 178 m.

Ali pogled z nje je krasen.

Celo mesto se vidi, kakor z moč-

nimi olnatimi bavarnimi naslikana slika.

Z belim, visokim zvonikom sv. Dujma na sredi.

Otočiči, zalivi, skale, bičane od morja, ceste in osamljene hišice na poljanah. Gorski greben na severu, a z druge strani dolgi zaliv, na katerem se belijo poleg morja majhni gradiči — vile: Vse to leži pred nami, a morje leži vse sinje, mesto pa blesti v soncu. Vidi se, da leži Split na južnem obrežju na približno 10 km velikem polotoku in je zidan v polokrogu. Okrog mesta leže od zapada čez sever proti vzhodu predmestja: Veli Varoš, Dobri Studenec, Manoš in Lučac ter trdnjavica Gripi.

Zgodovina Splita se začne z dobo, ko so se po razrušitvi Soline po Avari v letu 639 zbežavili Solinci vrnili nazaj ter se nastanili v Dioklecianovi palači, ki je bila kakor trdnjava. Zato je pravzaprav zgodovina Splita nadaljevanje Soline.

Na Marjanu raste petrovjak in na tablici je bilo zapisano z botaničkim imenom Crithmum maritimum, listje katerega je podobno omeli in njegove cešuje spominjajo na bršljan.

Tu je pravi koper — Capparis spinosa, ki je svoje korenine zasadil v obzidje. Gledamo žoltosvetični lepi pomorski mak — Glancium luteum.

"Poleg nezapisanih domačih imen, imajo zapisane po latinski krstne liste," je rekla gospa Marija.

"Morajo," je odgovoril Zdravko. "Saj so Rimljani."

In če se pri nas na Kranjskem učimo latinski predno smo doktorji,

kako si pa mislite, da bi tukaj

mogli rasti te rože in koper bi ti koper, brez latinčine?

"Tudi vi ste postali učeni," je odgovorila gospa Marija in dela razločke in odganja resnice."

"Saj sem videl Dioklecianovo paločo."

"Pa zato še niste imperator."

Gospa Marija se je nasmejala in gledala Zdravka.

"Merjasca še nisem utegnil usmrtili," je odgovoril kratko.

"Seveda... Na Triglavu jih ni," je odvrnila gospa Marija.

"Hvala Bogu! Gamsi so, jeleni in srne in druga poštrena zverina. Ce bi se pa znašel kak merjasec, bi se ga lotil, pa četudi bi ne postal cesar."

"Strašni ste," je odgovorila gospa Marija in se koketno obrnila od njega. Zdravko pa je stopil k nji in pokazal na Dioklecianovo paločo.

"Duh nekdanjega Dalmatinca me je prešinil. In ko sem bil dalmatinca, tudi vi gospa Marija ste ga pili, mi je rekel:

Na Kranjskem takega ne totičo. Kje raste tisti, ki ga totičo na Kranjskem in mu pravijo dalmatinec?"

"Strašni ste," je ponovila gospa Marija in njene lepe oči so izzivalno gledale v Zdravkove. "Da sem Rimljanka, dala bi vam opravka..."

Pristopil je France in pokazal na veliko tovarno cementa, ki iz kamenja gore Marjana dela cement in ki je industrijska posebnost Dalmacije. Tu se namreč delajo kopalne banje iz cementa, v masi katerega so rudeči, beli in črni marmornasti fragmenti narejeni tako spretno, da se zdi, da imamo pred sabo stvari iz pisanega marmorja. Tudi vase, kipi, nagrobeni spomeniki se izdelujejo iz te mešanice tako spremno, da laik misli, da je izklesano iz pravega marmorja...

Zapadno se vidi otok Čiovo s Trogirjem, severno vas Slavina, tam dalje nad Trogirjem je goli greben gore Elija.

Stopimo na pokopalische, ki je tu na Marjanu. Dvojna vrata, ga zapirajo. Tu rastejo belli oleandri, pinije, ciprese.

Za drevesi so vrste grobov. Tu je kraj bogatih mrljev, zato so spomeniki veliki, kameniti, cipresi, pinije, svetlozeleni borovec. Za temi pa je pokopališče revnih s plavimi in črnimi lesenimi križi ali celo brez njih.

Matevž je pokazal na to razliko in dejal:

"Vse mine!"

Gospa Marija pa je odgovorila:

"Ne mine. Razloček je ostal.

Tu bogati, tam revni. Ne mine."

Matevž je potkal na umetno nogo in pristavljal:

"Popravljam... Resnice ni!"

Zdravko je pokimal in pokazal v tla:

"Resnica je tu dol... tu notri..."

Ali točnejše: Pri rojstvu in pri smrti. Ko se rodil, ne veš

nič ali si bogat ali reven, ko umreš, ne veš več ali si bil bogat ali reven. Samo okolica dela razločke in odganja resnice."

"Ne filozofirajte," je rekla gospa Marija. "Nismo v Atenah..."

Zdravko se je nasmejal: "Pozabil sem, da imamo žensko v svoji sredi."

Gospa Marija je nejevoljna stopila na široke stopnice.

"Praktičnim gestam nežnega spola vedno sledim," je pripomnil in stopil za njo.

Nekaj časa smo šli molče peš v mesto po stopnicah, iz cimenta narejenih, širokih in položnih, vodeče skozi vinograd v mesto.

"Poglejte," je govoril Zdravko. "Gorenje sem, izpod Triglava, vendar se mi dopadejo fize, mandeljni, lovorkova. Kakši diši to listje poskusite."

Podal ji je listje žolte smilje (Helichrysum angustifolium) ki ima na koncu svojih igličastih mehkolistnatih pogankov še v pozni jeseni vedno svetložute čašice.

Gospa Marija je poduhala. "Kakor po pelinovcu diši."

"Ne branil bi se ga, če bi ga imel sedaj."

"To listje grizite. Če je vonj, bo še okus."

"Ne grizem pelinovca. Pijem ga pa."

"Zares ste Gorenje," je odgovorila.

"Zaman, da ste gledali Dioklecianovo paločo."

"Gotovo. Razvalina je in mesto je postala. Moj Triglav pa, kakor je bil za časa Dioklecianca, tak je postal za časa Beneša — Zdravka. Korenina?"

"Lastna hvala, cena mala."

"Vaše oči govore drugače," je rekel tijče.

Za hip je stopila hîtreje, nato pa se je nasmejala in z nasmehom povdrala:

"Korenina mi ugajajo. Ljubim hren in mrkev, čebulo in peteršilj in tudi česen mi ni protiven."

(Dalje prihodnjič.)

SPOMENIK REŠILNEMU MOSTU

Ob obrežjih morja in velikih jasov vzdružujejo države rešilne straže, katerih dolžnost je stopiti v akcijo kadar so ladje ali osebe v čolnikih v nevarnosti. Ko so viharji ob angleškem obrežju blizu Rye-a grozili potopiti parnik Alice of Riga in je to klical na pomoč, je šlo na rešilno ekspedicijo 17 mormarjev bližnjega obrežnega gardsa. Od silnega viharja razburkano morje je vseh 17 pogočnilo. Zdaj so jim v Rye-u postavili spomenik, ki ga vidite na sliki.

BREZ POSEBNEGA NASLOVA

Več ko deset let po sprejetju "mironih" pogodb se kapitalistične vlade še vedno ne morejo zediniti o vprašanju, kdo je povzročil svetovno vojno. Vsaka trdi, kakor nji kaže.

Ako drugi strani je v zavezniških deželah čedzalje manj jasno, kdo pravzaprav je zmagal v vojni. Os v tej konfuziji pa so reparacije.

Lansko poletje ni Tone Grdina na Bregzah še nič vedel, da imamo krizo v tej deželi, zato je govoril o silni prosperiteti, katera pogublja dušo in telo. Ko se je pred nekaj meseci vrnil, so mu povedali, da je kriza duši in telesu še veliko bolj pogubna. Nekaj časa je razkaval svoje filme zase, zdaj pa jih kaže zase in v dober namen.

Kaj je z ogromnimi ameriškimi zlatimi rezervami? Finančni zelci na oprezen način pripravljajo javnost, da utegne tudi ta dežela ukiniti zlati standard. Ves denarni sistem je bluf in močan je le, dokler imajo narodi zaupanje vanj.

Nekateri listi izražajo velike simpatije Fr. Sakserju in plakajo nad njegovimi izgubami. Nihče razen njegovih ožjih priateljev ne ve, koliko je kdaj pravzaprav imel in koliko izgubil. Cisto gotovo pa je, da bo dobitelj oni, ki imajo vloge v Sakserjevi banki. Ali ti niso vredni simpatij?

"Obzor" piše, da ko ne bi bilo bikoborb med nami, bi najbrž tudi Proletarca ne bilo. Iz tega sledi, da priznava g. Staut Proletarcu vsaj nekakšen naman in pomen. Dobro bi bilo, ako pojasni, iz kakega razloga izhaja "Obzor".

Koliko strančič "balkanskega značaja" je v Milwaukeeju, Chicagu in Clevelandu? Obzor pravi, da jih je bilo v Jugoslaviji 33. Modri kralj jih je z enim samim zamahom odpravil. Obzor je to definiral z velikim naslovom "Jugo-

Drugi poklici

5 naj ima oskrbo kostumov, drugi v državotvorni stranki in piškajo kakor jih gode premier general, Pera Živković. Gospod Staut pa vzklik v milwauškem Obzoru: "Hvalabogu! Jugoslavija je pometla s strankarji!"

Da, prijatelj, toda ne z balkanskimi strankarji!

Najbolj "cheap" politiko igrajo unijski odborniki, ki jo podpisne prodajajo za skledo leče enkrat republancem, drugič demokratom, hvalej jih, kako zelo so naklonjeni uniskemu delaystvu. Tak spektakel se zdaj odigrava v Clevelandu.

Zdaj mi je šele jasno. "Proletar" je "strankarski" list in edino raditevga ga je vlad Pera Živkoviča prepovedala.

"Ameriški Slovenec" je v krizi. Vsi duhovniki in vodilni lajki so pozvani, da mu priskočijo na pomoč z apeli na čitatelje in če mogoče z denarjem. Pričevanje, da je izgubil okrog 2,000 naročnikov. Tudi Anton Grdina, kateri franciškanom, posebno Kazimirju, mnogo dolguje, apelira. "Dajte časa narodu," pravi Grdina.

Tine Utrinkar.

Drama in petje

Chicago, Ill. — Potrebno je včasi omeniti tudi kaka pripovedi na nasveti v izpopolnitvenih naših predstav in koncertov. Ako sledimo našim pripovedi, vidimo, da ene izpadejo boljše nego druze. Vzrok temu je več in različnih, glavnemu pa v tem, da se ne polaga potrebne važnosti tam, kamor treba.

Navedel bom važnejše napake med nami zaenzo v nasveti.

Zelo koristno bi bilo imeti seznam vseh naših igralskih moči, katere naj bi novi odbor v pričetku sezone sklicaj skupaj in na tem sestanku bi lahko dočolici, kakšne in katere igre bo v prizorišču in kaj je najboljše za pravčit naše kulture. Na ta način bi ustvarili dobro razpoloženje med igralci in pevci.

Zdaj se večinoma prakticira na sledenih način: Določeni režiser teka od hiše do hiše, da si preskrbi igralce, kolikor jih potrebuje. Večkrat so njejov slabi, ker dotični, katerim je vloge namenil, ne sprejmejo vse, eden iz tega, drugi iz kakega svojega vzroka, in režiser je v nadomestilo prisiljen iskat nove. S tem izgubi mnogo časa in njegova volja ni več kakor bi moral biti.

Drugeče bi bil na sestanku. Tam bi lahko razdal tudi vloge. Ako je vloge za igralski ensembel premalo, bi ostalim sporočil, da pridejo na vrsto v prihodnji igri. Na ta način bi bilo vsem ustrezeno in zavladalo bi boljše razpoloženje.

Odbor naj delo razdeli, da ne pade vse na režiserja. Eden ne pade vse na režiserja. Eden

Vsak pevovodja in režiser, ki opaža v zboru ali med igralci disciplino, in dobro voljo za napreddek naših kulturnih klubov ali društv, bo imel veselje in voljo, da predstav ali zbor dvigne do najvišje mogoče stopnje. Le s takimi načini bomo nudili občinstvu dobre predstave in koncerte.

A. Miško.

Ako vam je naročna na "Proletar" poteka, ali ste jo že obvezni?

SLOVENEC PRIPOROČAMO KAVARNO MERKUR

3551 W. 26th St.,

CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHINJA IN POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Knjiga je dospela do vrhunca v plamteči želji: Da bi kmalu prišel čas! Čas, ko bo krščanstvo končno zopet vera pravčnosti in resnice kakor nekdaj, preden je dalo, da so ga osvojili bogati in mogočni! Čas, ko bodo vladali revni in mali, ko si bodo delili vsa posvetna bogastva in ko ne bodo nikomur več pokorni, le vse izenačuječemu zakonu dela! Čas, ko bo stal papež sam na čelu zedinjenih narodov — knez miru, ki ima edino nalogo, da pride od njega moralno pravilo, vez u-smiljenja in ljubezni, ki spaja vsa bitja.

Ali ni v tem uresničenje Kristovih obljub? Čas se izpolnjuje; meščanska družba in verska družba se končno krijet, tako da sta le še ena celota; in to bila potem od vseh pre-rokov napovedana srečna, zmagoščavna doba. Nič več boja, nič več nasprotja med te-lesom in dušo; ali čudovito ravnotežje, ki uniči vse zlo, ob katerem pride kraljestvo božje na zemlji. Novi Rim, središče sveta, ki podari svetu novo vero!

Pierre je čutil, da so se mu zalivale oči s solzami. Z nezavestno gesto, ne da bi opazil začudenje po terasi prehajajočih suhih Angležev in trščatih Nemcev, je razprostrel roke proti resničnemu Rimu. V krasnem solnčnem blišču okopan mu je ležal pred nogami. Ali bo prijazen njegovim sanjam? Ali najde v njem res zdravilo za vso našo nepotrežljivost in za ves naš nepokoj? Ali se more katoličanstvo obnoviti v vrnitki k duhu prvotnega krščanstva? Ali more biti vera demokracije, vera, ki jo pričakuje v smrtnem strahu razmajani moderni svet, da se potolaži in da more živeti dalje?

Srce mu je bilo polno plemenite strasti, polno vere. Mislij je na dobrega duhovnika Rosa, ki se je bil, čitajoč njegovo knjigo, ves ginen razjokal; v ušesih so mu še šumele besede vikonta de la Choue, ki je dejal, da je taka knjiga več vredna od cele armade. Pred vsem pa ga je krepilo priznanje kardinala Bergerota, tega apostelna neizčrpne ljubezni do bližnjega. Zakaj torej žuga kongregacija indeksa njegovih knjig s prepovedjo? Ze štirinajst dni, odkar so ga oficielno pozvali, naj pride v Rim, če se hoče zagovarjati, si beli glavo s tem vprašanjem. Nikakor ni mogel uganiti, ob katerih delih knjige se spotika kongregacija. V vseh se mu je zdelo, da gori plamen najčistejšega krščanstva. Ali prišel je, trepetajoč od navdušenja in poguma; kopnrel je, da pade papežu pred noge, da se postavi pred njegovo vzvišeno varstvo in mu reče, da je vsako vrstico narekoval nje-ov duh, da ni hotel nič drugega kakor triumf njegove politike. Ali je mogoče odsoditi knjigo, v kateri je hotel z najvišjo odkritostnostjo poveličati Leva XIII., pomagajoč mu pri delu krščanskega edinstva in vseslošnega miru?

Se trenotek je Pierre ostal pri ograji. Skoraj celo uro je že stal tukaj, zakaj ni se more gel nagledati veličine Rima, ki bi ga bil rad takoj obvladal z vsem, kar mu skriva. O, spoznati ga, razumeti, takoj izvedeti resnico, ki jo želi slišati od njega! Nov poizkus je to, resnejši in odločnejši nego Lourdes; čutil je, da izide iz njega silno okrepan ali pa za večno uničen. Nič več ni zahteval absolute, naivne otroške vere, temveč višja, intelektualno, ki se, utemeljena na potrebi gotovosti, dviguje nad vse obrede in simbole in ji je čim najvišja sreča človeštva edini smoter. Srce mu je utriplalo do grla: Kakšen bo odgovor Rima?

Solnce se je bilo dvignilo; gornji deli mesta so se krepke začrtavali na ognjeno ozadje. V daljavi so griči dobivali zlate in škrlatne barve, dočim so se pročelja bližnjih hiš in njih tisočera okna vse jasneje izražajo. Ali jutrnja megla se se ni razblnila; lahke tenice so se dvigale iz nizjih ulic, pa so zaodevale vrhove in se končno razhlapevale v neskončni, ognjeni sinjini neba. Trenotek je misil, da je izginil Palatin, kajti komaj je mogel najti temni rob njegovih cipres, kakor da ga skriva prah njegovih razvalin. Zlasti Kvirinala ni bilo videti; kraljevska palača s svojim neznanim, plošnatim in nizkim pročeljem se je dozdevno umaknila daleč nazaj v meglo in je bila v daljavi videti tako nejasno, da je ni več mogel razločiti. Na levi pa, tam nad onim drevjem, se je vzpenjala cerkev sv. Petra še više v jasno zlatnino bleščecega solnca — vzemala je vse nebo, nadvladal vse mesto.

Ah, s kakšno brezmejno nado ga je navdajjal ta prvi pogled na Rim — na jutrnje sveži Rim, čigar novih delov ni bil niti opazil v mrzlici o svojem prihodu, na ta Rim, ki ga je bil upal najti takega, kakor si ga je bil zasanjal! Stopeč v svojem tenkem, čremタルju in gledajoč ga ob tem lepem dnevnu, se mu je zazdelo, da sliši, kako se dviga kljč bližnjega odrešenja z njegovih streh, kako zveni objluba svetovnega miru iz svete zemlje, ki je bila dvakrat kraljica sveta. To je tretji Rim, novi Rim, čigar očetovska miloba se obrača daleč preko meja do vseh narodov, da jih potolaže vse skupaj objame. Videl je, slišal je — tukaj leži, tako pomljen, tako

otroško blag pod širokim, čistim nebom, kakor da se dviga na nevidnih krilih v svežost tega jutra, v strastno čistost njegovih sanj.

Naposlед se je Pierre siloma odtrgal od vzvišene slike. Voznik in konj se nista bila genila; s sklonjenima glavama sta stala tam prav na solncu. V vozu na sedežu je ležal kovčeg; od žarkov visoko stojecega solnca je bil razgret kakor žerjavica. In Pierre je sedel v voz, pa zaklical vozniku zopet naslov:

"Via Giulia, Palazzo Bocanera!"

II.

Ob tem času je bila ulica Giulia, ki se raztegneje v ravnini okrog petsto metrov dolgi črti od palače Farnese do cerkve S. Giovanni de' Fiorentini, vsa preplavljena od najjasnejše sončne bleščobe. Male kocke cestnega tlaka, ob katerem ni nobene pešpoti, so bile videti vse bele. Voz se je peljal skoraj po vsej ulici, sredi starih, sivih, navidezno specifičnih vraznih hiš z velikimi zamreženimi okni in globokimi vežami, skozi katere je bilo videti v mračna, vodnjakom podobna dvorišča. Cesto je bil otvoril papež Julij II., ki jo je mislil obrobiti s krasnimi palačami; v šestnajstem stoletju je bil tukaj korzo, kajti v tisti dobi je bila to najpravilnejša in najlepša ulica v Rimu. Se sedaj se opaža, da je bil tukaj nekoč elegantni okraj; sedaj je tukaj tihota in osamelost znamenjenosti ter nekakšen klerikalni mir, poln molčečnosti. Stara pročelja se vrste drugo za drugim; oboknice so zaprte, ob nekaterih omrežjih se vzpenjajo plézalke; po pragih so sedeže mačke, v stranskih poslopjih so bile enostavne prodajalne in le malo hodecje je bilo videti: Razoglavje žene, ki so vlačile otroke za seboj, voziček sena, ki so ga vlekle mule, krasen menih z nagubljeno volneno obliko, pa neslišno se pomikajoč kolobar, čigar kolo se je bleščalo v solncu.

Končno se je voznik obrnil ter je pokazal na veliko četverokotno poslopje na vogalu ulice, ki je držala k Tiberi.

"Palazzo Bocanera."

Pierre je dvignil glavo. Pravilna, od stareosti začrnela, gola in masivna hiša ga je nekoliko uplašila. Kakor Palazzo Farnese in Palazzo Sacchetti, njegova sosedna, je bila zgrajena okrog leta 1540. od graditelja Antonio de San Gallo, in kakor o prvih dveh je trdila tradicija, da je porabil stavbenik za gradnjo od kolesja in od Marcelovega gledališča ukradenega kamna. Pročelje, proti ulici silovito široko in štiroglato, je imelo tri nadstropja; prvo nadstropje je bilo zelo visoko, zelo gosposko. Brez vsakega okrasa so počivala visoka, pač iz strahu pred kakšnim obleganjem močno zamrežena okna na velikih konsolah, a kokane so jih atike, ki so tudi počivale na konsolah. Nad monumentalnimi dormi, v katerih so bila bronasta vratca, pred srednjim oknom, je bil širok balkon. Proti nebu se je fasada obrobila s krasnim ribnikom, čigar fris je kazal risbe čudovite dražesti in čistosti. Ta fris, konsole in atike oken ter ogradje vrat je bilo iz belega marmorja, ali tako polno peg, tako preperelo, da je bilo videti raskavo in rumeno kakor peščenec. Desno in levo od vrat je bilo dvoje stariških klopi, ki so ji držali zmaji, tudi iz marmorja; na enem voglu je bil vzdahn v steno dragocen, zdaj porušen renesančen vodnjak z Armorjem na delfinu. Ali relief je bil tako ogladan, da se je komaj še spoznal.

Pierrovo pogledje pa je najbolj privlačil izklesan grb nad oknom pritičja; to je bil grb rodu Bocanera, okriljen zmaj, pihajoč v plamen. Dobro je že lahko čital popolnoma ohranjeni geslo: Bocca nera, Alma rossa — usta črna, duša rdeča. Nad drugim oknom, kakor pandan je bila mala kapelica, kakršnih je v Rimu nešteto, v atlas oblečena sveta devica, pred katero je ob belem dnevu gorela luč.

Voznik je hotel kakor po navadi zapeljati v mračno, zevajočo vežo, ali mladi duhovnik, ves plašen, ga je zadržal.

"Ne, ne; ne noter," je dejal. "Ni treba."

Izstopil je, plačal voznik in stopil s kovčem v roki v vežo in odtod na osrednje dvorišče, ne da bi srečal živega človeka.

Bilo je četverokotno, precej prostранo in kakor v samostanu s hodnikom na stebrih obdano dvorišče. Pod mračnimi arkadami so bili ob stenah razpostavljeni ostanki kipov, mramornate izkopine — malovreden Apolon, Venera, od katerih je bilo sestavljen mozaik, je zrasla mlada trava. Bilo je, kakor da ne sme solnce nikdar posijati na ta vsled vlagje prepereli tlak. Povsod je bila tema, molk mrtve veličine v neskončno žalovanje.

(Dalje prihodnjiči...)

Vse gledamo črno

Včasi nas kdo kritizira, da z našim pisanjem rušimo ljudem vero v življenje, ker gledamo vse črno.

Ne moremo pomagati, kajti kadarkoli gledamo, vidimo kaos, bedo in krivice. Nič ne pretiravamo. Saj nam na drugi strani celo očitajo, da smo preveč zmeri v svojih izvajanjih. Tudi ni res, da rušimo ljudem veselje do življenja. Socijalisti imamo vero v bodočnost in vemo, da pride boljša družba, v kateri bo življenje prijetno ter vredno človeku.

V prvih sedmih mesecih tega leta je bilo v premogovnikih ubitih 838 ruderjev, toda pomislite, koliko riskirajo še kapitalisti pri investiranju svojih milijonov. — N. L.

ŽELEZNIČARJI PRED TEŽKIMI ODLOCITVAMI

Ameriške železnice so v "krizi", kar ni krivda železničarjev, nego neplanirani sistemom omrežij, dalje previšoka kapitalizacija in ogromna izčrpavanja prave vrednosti prošlih 20 let. Do letosine jeseni so skoro vse železnične družbe še vedno plačevale visoke dividende na svoje vodene in druge delnice, toda rezerve pohajajo. Vsled krize se je obrat železnic in s tem njih profit silno zmanjšal. Veliko tovora in osebnega prometa so jim odvzeli tudi truki in avtobusi. Na raznih konferencah skozi to poletje so predsedniki in ravnatelji železničnih kompanij naglašali, da je treba v svrhu "ekonomiziranja" zniziti plačo delavcem. Zdaj so določno predlagali 10 odstotkov znižanja. Na mnogih progah je že prišlo v veljavno. Kjer so delavci dobro organizirani, mora v znižanje prijeti voliti unija. V tednu z dne 7. dec. so v Chicagu zborovali zastopniki bratovičin železničarjev, ki so na tej sliki. Zaključili so, da sprejemajo znižanje, ako so v povračilo kompanije pripravljene stabilizirati službe svojih delavcev in pomazati nezaposlenim.

Sedež IX. zbora JSZ v metropoli

Cleveland, Ohio. — Tak bo končno zaključek, ako bo šlo po želji klubu št. 27. v Clevelandu, kateri je vzel vprašanje sedeža bodočega zборa v pretres na svoji redni seji 20. dec. 1931.

Slov. soc. klub št. 27. je pripravljen in izjavlja, da bo storil vse kar je v njegovi moči, da se tridnevni zbor konča kot najuspešnejši. Drugi klubu bodo delali skupno roko v roki, da Cleveland doseže ta uspeh — da nudi najbolje kar zmore za IX. redni zbor JSZ.

Dvoran in drugih udobnosti imamo vsepolno. Za prenočišča ne bo težko poskrbeti, kajti Cleveland še vedno prednjači v tem oziru, kadar je treba iti na roko delegatom konvencij, zborov ali drugih gostov.

Klub apelira na vse sodruge in sodruginje, da volijo za bodoči sedež IX. rednega zboru JSZ. — CLEVELAND, ki ima tri klube, kateri so pri volji delati in vse kaže da jih bo do tedaj pet.

O ekonomiji, prihranitvi stroškov pri vozinah je vsem znano, da je Cleveland najbolj osrednje mesto, da bo za JSZ najcenejša.

Zadnje leto in pol je klub šel skozi boje in skušnje kakor mogoče noben drugi v tem času. Dobro je, da pridejo deležati pogledat metropolo, da pobliže vidijo in spoznajo atmosfero v kateri živimo.

Se enkrat — glasujte za Cleveland!

Joseph A. Siskovich, tajnik.

Šubljevo voščilo

Operni in koncertni pevec Tone Šubelj sporoča iz New Yorka, da vošči vsem Slovenscem vesel Božič in srečno Novo leto.

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30 — 6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by
appointment.
Residence Tel.: Crawford 8440.

Anton Zornik
HERMINIE, PA.
Trovina z mešanim blagom.
Podi in prakci strojni noha
posebnost.
Tel. Herminie 2221.

Naznanje članstvu kluba št. 114 v Detroitu

Redna mesečna seja kluba št. 114 J. S. Z. v Detroitu se vrši v nedeljo dne 27. decembra točno ob 9:30 dopoldne v nadavnih prostorih na 116 W. Six Mile Rd. Na dnevem redu bo več važnih stvari, kajti tudi volitve odbora za bodočo leto. Od Vas je ležec kakšen odbor si izberete, ker od odbora so v veliki meri odvisne ak-

tivnosti v vsaki organizaciji.
Peter Kisovic, tajnik.

Listnica uredništva

S prihodnjo številko začnejo prihodčevati serijo člankov pod naslovom "Ženstvo v preteklosti in sedanosti", katere je pisala Anna P. Krasna.

Več dopisov, ki niso dobili prostora v tej številki, bodo objavljeni v naslednji.

Prvo največje, najsolidnejše in edino jug. podjetje te vrste na zapadni strani mesta je

JUGOSLOVANSKO STAVBINSKO IN POSOJILNO DRUŠTVO

2552 SO. CENTRAL PARK AVE., IN 26th ST.

TELEFON CRAWFORD 8200

CHICAGO, ILL.

53. serija delnic bo izdana dne 2. jan. 1932.

Sprejema hranične vloge na delnice ter jih obrestuje od 5% DO 6% NA LETO.

To društvo je na 3717 potekih delnicah izplačalo svojim članom sveto \$371.700.00.

Društvo posluje po zakonih države Illinois, je pod državnim nadzorstvom, kakor tudi nadzornim društvenega nadzornega odbora.

DOTA —

Povest o prodajanju nevest v krajih kjer je v običaju "dota". Spisala jo je Katka Zupančič.

Listu v podporo

XIII. izkaz.

Barberton, O. Klub št. 232 JSZ \$10.00.

Detroit, iMch. Klub št. 115 JSZ \$5; po \$1: A. Anžiček in Jos. Anžiček; Anton Stiflar 50c; po 25c: Jos. in Frances Mezgec in Math Urbas; John Zornik 10c, skupaj \$8.35 (poslal Frank Cesen).

Johnstown, Pa. Nabran na svatbi Stanley Kobala \$8 (poslal John Kobal). Nabran v veseli družbi pri sodrugu Vidrichu \$2.50. Prispevali so: po 50c: Anton Zidanšek in Martin Lovko; po 25c: Tony Vidrich, Tony Ukmor, John Langerhole, Andrew Vidrich, Tony Strazisar (Holsopple) in John Kobal (poslal Tony Strazisar). John Langerhole \$1, skupaj \$11.50.

Imperial, Pa. Klub št. 31 JSZ \$5; Frank Augustin 50c; po 25c: Alojzija Perper in Katerina Vidrich; Jos. Trusnovic 20c; Margaret Jamnik 15c, skupaj \$6.35 (poslal Frank Augustin).

Oglesby, Ill. Klub št. 3 JSZ \$5.00.

Springfield, Ill. Klub št. 47 JSZ \$5.00.

Girard, O. Po \$1: Anton Dobrovolec in John Krizaj; po 50c: Frank Masle, John Kunstelj, Louis Blažič in Peter Jaklovčič; po 25c: Jos. Turk, Andy Vidgar, Jos. Siketa, Louis Muster, Jim Račič in Frank Verbič, skupaj \$5.50 (poslal Anton Dobrovolec). John Tancek \$1.26, skupaj \$6.76.

Milwaukee, Wis. Nabran na domaci zabavi kluba št. 37 JSZ \$5.00 (poslal Joseph Radelj).

Cicero, Ill. Vesela družba v Cicero \$2.05; Vinko Ločniškar

Avtomobili nikomur ne prizanesejo

V Zed. države je dosegel znani angleški državnik Winston Churchill (na levi za teži diki) na predavateljsko turo. Ko je stopil v New Yorku na avto in hotel preko ceste, ga je drugi avto podrl na tla in mu prizadela nevarne poškodbe. Na desni je njegova žena in v sredi hčer. Predavanja so morali valed te nevreč odpovedati.

\$1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

Powhatan Point, O. Klub št. 1, skupaj \$3.05 (nabral Vin- 25 JSZ. \$2.50.
ko Ločniškar). Henry Delles Indianapolis, Ind. Louis Sa- sek \$1; Frank Stoy 25c, sku- paj \$1.25 (poslal Frank Skufca).

Cleveland, O. Po \$1: Frank Barbič in Jos. Durn; po 50c: Anton Zorko in John Kern; Peter Ster 25c, skupaj \$3.25 (poslal Frank Barbic).

Chicago, Ill. John Rak \$1.10 in Sava Bojanovich \$1, skupaj \$2.10.

A Yugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Yugoslav Federation, S. P.

NO. 1267.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL. DECEMBER 24, 1931

Telephone: Rockwell 2864.

VOL XXVI

STRIKING IN THE DARK

Politicians and patriots are accustomed to speak of the farmers as a bulwark of conservatism but that the impact of desperate economic privation will transform them as well as others is evident from events in recent weeks. A few weeks ago dairy farmers in Illinois resorted to sabotage on a large scale against their exploiters and now it is the turn of the tobacco growers of Kentucky to run wild.

At Lexington more than 1,500 farmers under a determined leader halted burley tobacco sales at four warehouses, marching from one to the other and ordering them stopped. Prices have declined from six to eight dollars compared with last year and the farmers face bankruptcy. Last week a similar demonstration of farmers at Owensesboro closed the tobacco markets. At Lexington farmers forced the release of their leader who had been arrested and at one warehouse they ejected two officers.

Whatever may be the tendency of workers in normal periods, in an abnormal period of suffering they are likely to turn to methods that shock the upper classes and their politicians. Human beings will not starve without making a noise about it, not even to please the stupid and arrogant who live on their labor and yet wild and instinctive action by the victims of exploitation will bring no relief. The farmers are blindly striking in the dark at an enemy they know is there but whose power they do not clearly understand.

—The New Leader.

INCOMES AND TAXATION

There are far more interesting lessons to be drawn from the preliminary report of the income tax bureau for the year 1930 than we have time to enumerate.

It is interesting to know that the number of recipients of incomes in excess of \$1,000,000 fell, from 1929 to 1930, from 513 to 149. That's still 149 too many.

It is also interesting to know that the decline in incomes of that small proportion of our citizens who report incomes was around \$7,000,000,000. The wage loss of 1930 has been estimated at \$9,000,000,000 and it must be remembered that, though the total incomes of corporations fell \$7,000,000,000, stockholders actually received out of corporation surpluses more in 1930 than in 1929.

Evidently there is still plenty of income in the United States to avoid the necessity of our living on bread and water, and the fairest way to share is through proper taxation. It is better, however, to raise \$5,000,000,000 by a loan to be repaid on future income taxes than to try to raise this sum all at once.

And it is worth while pointing out that capitalism not only fails in distributing what we have but in producing what we might have. No Socialist believes in correcting the injustices and stupidities of capitalism simply by taxation. Indeed one of the uses of proper taxation is as a means of bringing about socialization which alone will make possible planned production and distribution for use and not profit.—Norman Thomas.

Clown or Ogre?

American editors are constantly worried by the question: "How shall we paint Russia?"

The existence of the Soviet Union annoys them fearfully. The idea of common folk making things to eat and wear and running all their affairs without the divine guidance of wealthy gentle-folk is actually irreverent. So we must not let the common folk of this country get the idea that the thing is working. On the other hand, with stocks falling, prices down, millions jobless, more millions hungry, a goat is needed else the wealthy gentle-folk be blamed. What better goat than Red Russia?

This may explain why the failure of Saturday becomes the menace of Sunday; why Monday's clown is Tuesday's ogre.

—The American Guardian.

WAGE CUTS PROLONG THE DEPRESSION

In cutting wages the employers seem to be unblissfully ignorant of the fact that they are prolonging the depression.

There would not be any depression if the masses of the people had the money to buy the piled-up products, making it necessary for the stores to order greater stocks, and thereby putting the factories and other industries to work. The cutting of wages makes employees less able to buy than before. In that way the depression is deepened and prolonged.

—The Milwaukee Leader.

The American Freeman brings out in its special edition many shady deals

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

Proletaric

SEARCHLIGHT

By
DONALD
J.
LOTRICH

People have feared Socialism because they have been kept in ignorance of what Socialism really is and what it intends to do. Many have feared the mere name itself. To them Socialism meant destruction, something horrid. And having been reared from childhood to hate and despise Socialism it is no wonder that it takes so long to penetrate some minds with the Socialist creed. While the name Socialist is disliked, abused and defamed here in this country quite a different situation exists in some of the European countries. In Germany, for instance, the Socialists have been so strong and powerful that even the Fascists call themselves Socialists. Of course, they are not, but under the pretense of being named so, they secure the help of many who ordinarily support true Socialism.

* * *

There is not that fear of Socialism in this country now, that once existed. Times and conditions change and with the times and conditions people alter their opinions too. Most everyone had a little to eat and a place, the only half fitted, to sleep a couple of years ago. Besides everybody had a chance to purchase anything they wished on the installment plan. Then someone slipped and this wonderful machine was stalled. All of a sudden the workers found themselves wandering about the streets without work. Upon arrival home one night they found the furniture, which was bought on the installment plan missing, because they failed to meet the bills; and the radio and other equipment. They became hungry and when the "belly" was empty the brain began to function. Here was uncovered for the first time the truth of the whole story.

* * *

"I want to work", he said out loud, "but can't get a job. What am I to do? I need food, for I'm hungry." But there was no job to be had and very little charitable food. So the Socialist message of breaking up the grip of the exploiting barons pierces the cranium of the downtrodden. The more intelligent people see the failure of the present system and its impossibility to provide for everyone. They too now speak of Socialism, while the newspapers frequently condemn the new creed which also brings Socialism before the American people.

* * *

Where should the 1932 Convention of our Federation be held? We have to decide very shortly and choose from one of the following three cities: Cleveland, Milwaukee and Canonsburg. Young people should discuss this question and give suggestions keeping in mind the item of expense.

* * *

The Chicago District Federation of SNPJ had a splendid attendance at their annual Xmas Party for Juvenile members last Sunday. A long program of young boys and girls climaxed by a three act play, "Snowdrop" brought out many cheers. As customary gifts were distributed to all young people. Many young men and women came to the dance in the evening.

* * *

Bring all your friends and come yourself to the New Years Eve Party December 31, at the Lawndale Masonic Temple, (lower hall). It is a tradition of long standing for Socialist Club No. 1 J. S. F. to gather all their friends in turning out the old year and bringing in the new. Years ago they were all night affairs. In recent years the real late hours have been abandoned. Yet we will stay as long as the people care to stay. Admission is only 35 cents in advance and 50 cents at the door.

* * *

It is no surprise to us to see the Labor government of Australia go down in defeat. Like the McDonald regime in England the Labor party in Australia had been very conservative and the other factions united to turn the Laborites from office. In these days of depression voters are susceptible to every promise and swing along with it, like herds of wild animals in a stampede. And while the Labor party lost control of the government it managed to keep its organization intact for future battles. Sometimes defeats serve as stimulants for an organization that might have become top heavy. Perhaps the weight has now righted itself and may adjust the differences.

The American Freeman brings out in its special edition many shady deals

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

At the recent meeting of the speaking lodges affiliated with the English Division of branch No. 1 JSF, Chicago, not as many members were present as was expected. Officers for the coming year were elected and a more concrete program suggested to promote interest and activity for the branch. Among the audience several comrades from the senior branch were present whom we were glad to see and hope they continue to attend our meetings and participate in the discussions. A social followed.

A working class movement, in order to have a strong influence and bring the message of solidarity before the people, must have its publications. Proletaric, the official organ of the JSF, has for over 26 years fought for the interest of the workers and witnessed many a struggle for existence.

It did not escape the present industrial and economic depression. At the last meeting of branch No. 1 it was decided that the entire proceeds of the Silvester Eve. dance Thursday December 31 be given to the sustaining fund of Proletaric. Tickets have already been distributed and members that have them are urged to push the advance sale. Johnny Kochevar's boys are scheduled to play and the arrangement committee will see to it that everybody enjoys a good time. The admission is 35c in advance and 50c at the door. Invite your friends and spend this merry evening at the Lawndale Masonic Temple located on Millard and W. 23rd Sts.

The dramatic committee of branch No. 1 JSF is already preparing for a program which will be held on the first Sunday in February. We have been told that a comedy in three acts will be staged and that rehearsals have already started.

On Saturday January 2, 1932, the Forward Masquerade Ball for the Socialist Party of Cook county will be held at Ashland Auditorium, Van Buren and Ashland Blvd. Every member and sympathizer is asked to help make this affair a success by selling tickets and co-operating to the fullest extent. Five hundred dollars worth of prizes will be awarded. Admission tickets, including wardrobe, are 50c in advance and 75c at the door and can be secured from the office of Proletaric.

THE REAL GERMAN HEAVYWEIGHT CHAMPION

(Reprinted from The Milwaukee Leader.)

Why These Conditions Exist

The tragic conditions which now prevail in the United States could have been prevented by the wise victims, the workers, if they had voted right at the elections which have taken place in recent years.

By voting wrong they placed the control of this country in the hands of men who are pledged to policies which naturally result in the conditions that now exist.

Why not try to do better next time?

The question, of course, is, how can you do so? What ticket must you vote in order to cast your ballot for the best interests of the useful masses, including yourself, and for the welfare of your children if you have any?

The trouble is that, up to the present time and in most localities, the average voter has not studied public problems for himself but has cast his ballot for the candidates of the party that had money enough to make the loudest noise and control the most newspapers, and for the one that required the least thinking on his own part.

For, the average voter has been very saving of his brains. He strenuously objects to working them. He wants his mental fodder pre-digested for him. It has been well said that many a man acts as if he were afraid a train of thought might run through his mind and wreck it.

This attitude is fatal to correct voting.

The Republicans and Democrats are long on pre-digested mental fodder which does not require any thinking on the part of the voter but leads him to vote directly against his own interest. It does not take any brains to vote the Republican and Democratic tickets nor to understand their principles—for they haven't any. These old parties belch forth their rapid nothing through the capitalistic newspapers, through circular letters, through posters, and through the leather lungs of their spellbinders. The voters have fallen for it, and the existing miseries are the direct result.

The Socialist party, on the other hand, stands for great vital principles which, if put into practice, would end these miseries and bring permanent prosperity to all the people.

If a majority of the voters will but cast their ballots for the Socialist candidates at any general election, the capitalistic mess will be cleaned up as fast as possible, order will be brought out of chaos, and jobs will be guaranteed.

Is such an object not worth thinking about? We appeal to all of the useful workers who have hitherto allowed themselves to be duped by the old parties to seriously consider the principles for which the Socialist party stands.

There will be another general election next year, for president, for congressmen, for members of the state legislature, and other offices. It will be a golden opportunity to establish peace, prosperity and happiness for all. Prepare for it.

—The Milwaukee Leader.

"A CUT OF TEN PER CENT"

As if by unanimous accord throughout the nation from the steel trust down there is a demand upon the part of wage-cutting employers that the workers take a cut of ten per cent.

We don't know how this percentage was reached as the correct figure which would be "labor's share" of the general retrenchment. It may have been that the banks which are so fond of this figure in calculating compound interest have vested it with a totemic appeal for those employers who, they insist, shall reduce wages by that amount.

It is their black magic to bring back to life a moribund prosperity, based upon reasoning that the less paid labor the more will be for rent, interest and profit. That reasoning might have been very well in others days. But in these days of expanded industry, increased production, one wonders where they are going to get the buyers to handle the goods that a more productive but more lowly paid labor will turn out.

It seems to the Labor Advocate that our wise financiers are really not concerned about that. Some how they imagine that the workers reduced to an existence maintained on the smell of an oil rag, and dressed in garments as wind piercing as that of Dr. Ghandi, will be able still to absorb 85 per cent of the product of American industries.

That is what will require real wizardry. But it appears that they are quite confident that anyhow this famous "ten per cent reduction" will make the earth smile again and bring back full dinner pails and the chicken in every pot that Hoover promised them.

—Tacoma (Wash.) Labor Advocate.

EDUCATE WITH FACTS

If, as the opponents of Socialism claim, due to deficiencies in human nature, the world is not ripe for the operation of that vastly more scientific and sensible system of living that Socialism advocates, then it is high time that they permit the children in school to be taught the essentials of the better system, to be taught a more humanistic philosophy, so that they may be more fitted and better able to put into practical effect that which the present generation is said to be too ill-fit to accomplish.

If people admit (as most of them do) that the present management of our system of living is wrongful and imperfect, is it then not wrongful that they should continue to force the methods of this wrongful and imperfect system, instead of a superior one, upon the newer generations?

If they would only go so far as informing the children in the schools that the present system is not the best, instead of letting them stumble upon the truth by miserable and sad experiences later in life; if they would only educate them with facts instead of fallacies so they would have no illusions concerning their future lives! If they would tell them only the plain unvarnished truth—then the youngsters would themselves automatically discard two-thirds of the evils that cause our miseries today, and within a few years human nature would be such as to allow superior management of human affairs, and the world could be a veritable utopia compared to what it is today.

—George Ullman, in The New Era.